

ב"ח אורח חיים סימן תלו

א המפרש מיבשה לים והיוצא בשיירא וכו'. מימרא דרב יהודה אמר רב בפרק קמא דפסחים וכדפריש לה רבא דלא כאביי ומשמע מפירוש רש"י דקודם שלשים יום אף אם דעתו לחזור קודם הפסח אין צריך לבער דלא חיישינן שמא יתאחר ביאתו עד ערב פסח בין השמשות דמסתמא כיון דדעתו לחזור קודם הפסח ימהר ביאתו קודם יום י"ד וכן כתב ה"ר פרץ בהג"ה סמ"ק (סי' צח עמ' עה בפנים) לדעת רש"י והיא הסברא הראשונה שכתבה רבינו בסתם אבל הסמ"ג בעשה ל"ט (ק"ז ע"ג) כתב כלשון הרמב"ם וכן כתב רבינו ירוחם (נ"ה ח"א לח ע"ד) וכן דרש מהרי"ל (הל' ל' יום קודם לפסח עמ' יג סי' ז) ואמר שכן דרש מהר"ש (סי' ב) וכן כתב הסמ"ק (שם עמ' עד) בדין המפרש אלא שבדין האוצר כתב אם דעתו לפנותו תוך הפסח וכו' ומדברי ההג"ה לשם (עמ' עה) נראה שאינו ט"ס שהרי הביא ראיה לפירוש הקונטרס דמכיון דבההיא דאוצר אי אפשר לפרש אלא דעתו לפנותו תוך הפסח דאי קודם הפסח ליכא למיחש שמא יאחר לפנותו עד ערב פסח בין השמשות כי בודאי באותה שעה לא יפנהו ממילא נמי ההיא דשיירא דעתו לחזור תוך הפסח קאמר דמדקאמר תלמודא (ו א) ואזדא רבא לטעמיה משמע דחד טעמא לתרווייהו עד כאן שיטת ההגהות עיין שם ונראה לי דמה שכתב בסמ"ק דבאוצר ליכא למיחש שמא יאחר לפנותו עד ערב פסח בין השמשות היינו משום שצריך להוסיף מחול על הקודש וכשם שאסור לו לפנותו ביום טוב עצמו כך אסור לו לפנותו בין השמשות:

והב"י כתב דלדעת הרמב"ם והנמשכין אחריו יש לומר דחיישינן שמא לא יכלה לפנותו וישאר שם חמץ מכוסה בפחות משלשה טפחים וכיון דלא ידע בבירור שיש שם חמץ לא יתן אל לבו להוציאו וכו' ותימה שהרי קודם זה הביא הוא עצמו דברי הר"ן ופירוש רש"י דביש תחתיה חמץ בודאי איירי ולפי דרכו היה לו לפרש אף בחמץ ידוע חיישינן שמא לא אסיק אדעתיה אז שיש שם חמץ לבערו אלא שכל זה איננו נכון שהרי לפירוש רש"י והר"ן שכתבו דטעמא דאוצר דהוי ליה כחמץ שנפלה עליו מפולת וכו' משמע להדיא דאף באוצר שאין תחלת עשייתו רק בגובה שלשה טפחים נמי איירי כדן חמץ שנפלה עליו מפולת וכו' שהוא בשלשה טפחים ובגובה שלשה טפחים ודאי ליכא למימר חיישינן שמא לא יכלה לפנותו וישאר שם חמץ מכוסה פחות משלשה טפחים דהא כל עיקרה אינה אלא שלשה טפחים. אכן העיקר דלהרמב"ם והנמשכין אחריו אף על פי שחששא רחוקה היא מכל מקום אינו מן הנמנע דשמא יזדמן על ידי שום סבה שלא יכלה מלפנותו ערב פסח בין השמשות:

כתב ה"ר פרץ בהג"ה סמ"ק (שם) בפסחים פירש הקונטרס דדעתו לחזור בימי הפסח קאמר משום דכי הדר בימי פסח עבר עליה ולא מצי לבטוליה דהא מטא זמן איסוריה וכתב על זה בהגהה אחרת (שם ועי' צביון העמודים אות עח) משמע דאיירי כשלא ביטלו והקונטרס הולך לפי שיטתו שפירש טעמא דבדיקה משום בל יראה ובל ימצא מיהו אפילו למאן דמפרש דבעי ביטול על כל פנים כדפירש בה"ג (הל' פסח כח ע"ד) מכל מקום (אינה) [איכא] משום מצות בדיקה דתיקון רבנן בדיקה בליל י"ד אפילו היכא דביטלו משום דילמא אתי למיכל מיניה כדפירשו התוספות במשנה (ב א ד"ה אור) עד כאן לשונו ודברים אלו תמוהין מאוד היאך אפשר לומר דלדעת רש"י לא בעי ביטול הלא תלמוד ערוך הוא (ו ב) הבודק צריך שיבטל ובודאי דאף רש"י סובר דכשביטל אינו מחוייב לבדוק משום בל יראה אלא משום דילמא אתי למיכל מיניה וכדמשמע מדבעי רבא (י ב) ככר בשמי קורה וכו' או דילמא זימנין דנפל ואתי למיכל מיניה דלא קא מיבעיא ליה אלא בשכבר ביטל ומה שפירש רש"י במשנתנו דהבדיקה היא משום בל יראה היינו בשלא ביטל ולפי שלא הזכיר התנא דין ביטול הוכיח רש"י דבלא ביטול איירי אלא שרב יהודה בשם רב חידש ואמר הבודק צריך שיבטל וכו' ומה שלא פירש רש"י נמי ההיא דשיירא בביטל ומשום דילמא אתי למיכל מיניה יראה דעתו דמדקאמר זקוק לבערו ולא קאמר זקוק לבדוק משמע דבחמץ ידוע מיירי ואם כן אם נפרש דמיירי בביטל תקשה לך מאי רבותא טפי דחמץ ידוע מחמץ שאינו ידוע דכי היכי דבדעתו לחזור צריך לבער משום דחיישינן דילמא אתי למיכל מיניה בבואו לביתו כך יש לחוש לחמץ שאינו ידוע כמו בידוע דמהאי טעמא מסיק בתלמודא הבודק צריך שיבטל והמבטל צריך שיבדוק וכי היכי דכשאין בדעתו לחזור אין צריך לבער בחמץ ידוע מאחר שיבטל אם כן הוא הדין באינו ידוע אבל כשנפרש דאיירי בלא ביטל הוי

שפיר רבותא דחמץ ידוע היכא שאין דעתו לחזור דאין צריך לבער אף על פי שאינו מבטל ואינו עובר בבל יראה ובל ימצא כשיגיע פסח אף על פי שכשיצא מביתו היה לו שם חמץ בידוע ולפי זה נראה דלדעת רש"י אם ביטל אין צריך לבדוק אפילו אם דעתו לחזור דאם לא כן למה לא אשמועין רב יהודה נמי בביטל דצריך לבדוק והוי רבותא טפי אלא בעל כרחך כיון דהבדיקה לאחר שיבטל אינה אלא דרבנן דלא אתי למיכל מיניה במפרש קודם שלשים יום לא אטרחוהו רבנן לבדוק:

ויש לדקדק למאי דפרישית לפירוש רש"י דאפילו בחמץ ידוע ולא ביטל איירי אם כן מאי איריא משום דכי הדר ביה בימי הפסח וראהו עבר עליה אפילו לא ראהו נמי נהי שאין בידו לבערו מכל מקום חמץ שלו ברשותו ועובר עליה מאחר שלא ביטלו ואם כן אף על פי שאין דעתו לחזור צריך לבערו ונראה דהיינו טעמא דכשיגיע הפסח תלינן דהחמץ הלך לאיבוד ולא נשאר ממנו כלום ודבר תורה אין צריך לא ביטול ולא בדיקה אלא אם כן כשידוע לו שיש חמץ ברשותו בשעה שהגיע פסח ומכל מקום כשדעתו לחזור בתוך הפסח חיישין שמא ימצא אותו חמץ עדיין קיים תוך הפסח ומיד כשראהו ומתעצל אפילו רגע אחד מלבערו עובר עליו וכן מבואר ממה שפירש רש"י בעושה אוצר וזה לשונו ותחתיו חמץ וכו' דבדאי חמץ מפרש לה ואף על פי כן אינו עובר עליה אפילו לא ביטל אם אין דעתו לפנותו כמו בחמץ שנפלה עליו מפולת ומאי דקאמר התם דצריך לבטל היינו מדרבנן וכמו שפירשו רש"י (לא ב ד"ה צריך שיבטל בלבד) והר"ן (ט ב ד"ה אמר) להדיא בפרק כל שעה ונתבאר זה למעלה בסימן תל"ג (עמ' יד סע' י ד"ה ומ"ש ואם הב') והכא נמי במפרש כן הדין מן הטעם שכתבתי גם בר"ן (ב ב סוד"ה וגרסין) מבואר גבי המפרש דאפילו בחמץ ידוע עשאוהו כחמץ שנפלה עליו מפולת אלמא דהשוה מידותיהם:

שוב ראיתי שכתב הרב מה"ר שלמה לוריא ז"ל (חכמת שלמה פסחים ו א) דלפירוש רש"י איירי בספק חמץ וכדאיתא בירושלמי (פסחים פ"א ה"א) ומשום הכי אינו עובר אלא משעת הידיעה אבל אותן שפירשו דאיירי אפילו בודאי חמץ צריכין לפרש דאיירי בביטול ואפילו הכי אין נכון שיהיה חמץ בביתו אצלו וכן יראה מלשון הר"ן למעין בו ולא משום שעובר בבל יראה עד כאן לשונו. ורמז הרב ז"ל ללשון הר"ן (ב ב ד"ה חמצו) שכתב בההיא דהמפרש פירש רש"י שאין דעתו לחזור בתוך הפסח אבל דעתו לחזור בתוך הפסח אפילו קודם שלשים יום זקוק לבער כדי שכשיחזור בימי הפסח לא ימצא חמץ בתוך ביתו וכו' ומדכתב לא ימצא וכו' ולא כתב ולא יעבור וכו' משמע ליה דלאו משום בל יראה הוא דבביטולו איירי אלא שאין נכון שיהיה חמץ בביתו אצלו: ותימה שהרי הר"ן כתב דברים אלו על שם פירוש רש"י ובפירושו מבואר דמשום בל יראה הוא אלא ודאי לשון הר"ן שכתב לא ימצא הוי כאילו אמר שכשיבוא לביתו וימצאנו יהא עובר עליו בבל יראה ונקט בלשונו לא ימצא משום דבזה הדבר תלוי דכל זמן שלא מצאו אינו עובר עליו דבר תורה כיון שאין ידוע לו עכשיו בבירור שעדיין קיים החמץ שהניח בביתו כשיצא לדרך ואדרבה לדעת מהרש"ל קשה שאם כדבריו לא ה"ל להר"ן לומר בלשונו לא ימצא וכו' אלא לא יהיה לו חמץ בביתו שהרי משום אין נכון לבד הוא ולא משום בל יראה ואם כן גם כן אינו נכון שיהיה חמץ אצלו בביתו אף על פי שלא ימצאו ולכך ברור ופשוט דדעת הר"ן ורש"י ז"ל דבדאי חמץ איירי ואף על פי שלא ביטלו אינו עובר עליו כל זמן שלא חזר לביתו וימצאו וכן בעושה ביתו אוצר אף על פי שיש תחתיו חמץ בודאי אינו עובר כל זמן שלא יפנהו:

ולענין הלכה נראה אף שהרי"ף (ב ב) והרא"ש (סי' ח) והאגודה (פ"א סי' ח) והרוקח בסימן רמ"ד לא פירשו בזה כלום אין מזה ראייה שסוברים כפירוש רש"י ולכן יראה להחמיר כהרמב"ם ורי"ץ גיאת והנמשכים אחריהם ואין חילוק בין המפרש לים לעושה ביתו אוצר דלא כסמ"ק מיהו יראה דוקא בלא ביטל אבל בביטל אין צריך לבדוק דבהאי מילתא לא מצינו שנחלקו על רש"י ז"ל ואף על גב דבהגהת סמ"ק משמע שלפי דעת התוספות שחולקים על פירושו בטעם הבדיקה אף כשביטל צריך לבדוק הלא כתבתי שרש"י ז"ל אינו חולק על דברי התוספות שגם הוא ז"ל מודה דהבדיקה בביטל היא כי היכי דלא אתי למיכל מיניה ונמצא שגם התוספות אינן חולקים על פירוש רש"י כן נראה לי עיקר דלא כהגהת סמ"ק ומהר"ש לוריא ומכל מקום המחמיר גם בזה תבוא עליו ברכה:

ולענין הלכה במ"ש דלדעת רש"י אפילו בודאי חמץ אין צריך לבער כן כתב גם הר"ן ז"ל (ב ב ד"ה וגרסינן) דכך משמע בגמרא מדקאמר לישנא דאין זקוק לבער וכו' ולא קאמר זקוק לבדוק מיהו נראה לענ"ד שזה דקדוק חלוש לדחות דברי הירושלמי המפורשין דבודאי חמץ צריך לבער אפילו מתחלת השנה וכבר אפשר להשוות תלמודא דידן ולומר דלבדיקה קרי ליה ביעור כיון שהבדיקה היא תחלת ביעור ומברכין עליה על ביעור חמץ גם מלשון הרמב"ם (פ"ב הי"ט) והסמ"ג (עשין לט קיז עג) והסמ"ק (סי' צח עמ' עד) ורבינו ירוחם שכתבו לשון בדיקה בדין זה משמע להדיא שמפרשין לשון לבער הנאמר בגמרתינו שהכוונה בו הבדיקה גם הכל בו (סי' מח ו ע"ד) כתב בפשיטות כדברי הירושלמי וכן עיקר:

ב ומה שכתב רבינו ואינו מניח בביתו מי שיבדוק וכו'. כן כתב בסמ"ק (סי' צח עמ' עד) ופשוט הוא לפי הטעם שהצריכו חכמים לבדוק מפני שחל עליו חובת ביעור וכיון דשלוחו של אדם כמותו הוי ליה כאילו הוא עצמו בודק. ויש לדקדק דהא כל מפרש בים ויוצא בשיירא מניח אשתו בביתו ואפשר לומר דמיירי בשאין לו אשה או שאינו מניחה בביתו ועוד יש לומר דדוקא דיעבד נאמנת על הבדיקה אבל לכתחלה אין לסמוך על אשתו וזהו שנמצא כתוב באגודה (פ"א סי' ח) מלמדים או תלמידים או הולכין לנישואין אחר פורים צריכין לבער טרם ילכו ומיהו יש אומרים דוקא במפרש ויוצא בשיירא עד כאן לשונו ולא משמע דכל הני דקא חשיב ואזיל בשרויין בלא אשה הן אלא ודאי דלכתחלה אין לסמוך על אשתו ומפני זה יראה דמה שדקדק וכתב ההולכים אחר פורים ולא כתב כן גם אהולכים קודם פורים ודעתן לחזור אלא היינו טעמא דבהולכין קודם פורים אין צריך לבדוק אלא מפני שמא ימצא חמץ בתוך ביתו בפסח וכיון דאשתו בביתו והיא גם כן מזהרת על איסור חמץ כמו האיש בודאי לא ימצא ש[ו]ן חמץ בביתו והוא הדין במפרש כשמניח אשתו בביתו אין צריך לבדוק כשדעתו לחזור ולא קאמר בגמרא דצריך לבדוק קודם שלשים בדעתו לחזור אלא כשאינו מניח אשתו בביתו ואז אף ביוצא לדרך סתמא צריך לבדוק דאין חילוק ביניהם בקודם שלשים ואף לדעת יש אומרים שהביא האגודה דדוקא מפרש ויוצא לשיירא היינו דוקא בהולך תוך שלשים יום דכיון שצריך לבדוק אפילו אין דעתו לחזור מפני שהמצוה מוטלת עליו ואין לו לסמוך על אשתו לכתחלה סבירא להו ליש אומרים דדוקא בהולך בשיירא ומפרש לים הטילו עליו חובת ביעור מה שאין כן ביוצא לדרך סתמא וכמו שיתבאר טעמא בסמוך (סע' ז) בדברי אבי העזרי וסברא הראשונה אין חילוק כלל מיהו בדברי הרמב"ם בסוף פרק ב' (הי"ז) משמע להדיא דנשים כשרות לכתחלה לבדוק ועיין במה שאכתוב בסוף סימן זה (עמ' כג סע' ח ד"ה כתב בכל בו) בשם הכל בו (שם):

ג ומה שכתב אם הוא קודם שלשים יום לפני הפסח אין צריך לבער וכשיגיע הפסח יבטלנו בלבו ודיו. כן כתב בהג"ה סמ"ק (סי' צח עמ' עד בפנים) בין לענין מפרש ויוצא בשיירא בין לענין עושה ביתו אוצר דאם לא כן אפילו קודם שלשים נמי איכא משום בל יטמין (עי' פסחים ה ב) עד כאן לשונו ואף למאי דפרישית (סע' א ד"ה ויש) לדעת רש"י והר"ן דגם בידוע שיש לו חמץ בביתו בשעה שיוצא לדרך ולא ביטל אף על פי כן אינו עובר עליו כשיגיע הפסח וליכא משום בל יטמין דאיכא למיתלי שהחמץ הלך לאיבוד תוך הזמן ההוא אפילו הכי נראה דמחוייב הוא לבטלו כשיגיע הפסח דלא גרע ממי ששרוי בביתו ובדק כל הבית דצריך שיאמר כל חמירא דאיכא ברשותי כדי לכלול אף החמץ שיש לו במקומות אחרים כדלעיל בסימן תל"ד (עיין שם ובב"ח ס"ה). אכן לדעת שאר הגאונים שאומר בהדין ביתא וטעמא משום דהביטול הוא שמא ימצא גלוסקא וכו' וזה אינו שייך אלא בביתו שהוא דר בו אם כן לפי זה אף אותו שאינו בביתו אינו צריך לבטל דעליו לא תקנו הביטול כיון דליכא למיחש שמא ימצא גלוסקא וכו' אלא דלא קיימא לן הכי:

ד ומה שכתב אפילו מראש השנה. כך הוא הלשון בגמרא ופשוט הוא דלאו דוקא אלא אפילו קודם ראש השנה דמאי שנא וכן נראה מהסוגיא דקאמר ואזדא רבא לטעמיה וכו' ובאוצר קאמר בסתם אבל דעתו לפנותו אפילו קודם שלשים יום נמי זקוק לבער ולא הוזכר ראש השנה לשם ורבינו שכתב גם בדין אוצר אפילו מראש השנה היינו נמי לפי שיטה זו דלאו דוקא ראש השנה. ומדברי הרי"ף (ב ב) והרא"ש (סי' ח) וסמ"ג (עשין לט קיז ע"ג) וסמ"ק (סי' צח עמ' עד) ורבינו ירוחם (נ"ה ח"א לח ע"ד) משמע שלא היו גורסים כלל בגמרא אפילו מראש השנה והב"י כתב דפירושו מתחלת השנה ופשוט הלשון לא משמע הכי ומה שהביא מתשובת הרשב"א אינה ראייה

דהרשב"א לא בא לפרש לשון ראש השנה הנאמר בתלמוד אלא לפי שהאמת הוא דלאו דוקא ראש השנה כתב הוא בלשוננו אפילו מתחלת השנה:

ה ואם שכח ולא בדק יבטל כשיגיע הפסח. דין זה לא כתבו שום פוסק גם רבינו לא היה צריך לכתבו אחר שכתב קודם זה וכשיגיע הפסח יבטלנו ולשם היה לו להביא דברי ב"ה ומה שהשיג הוא עליו אלא מפני שהיה עולה על הדעת דכאן כיון שהיה מחוייב לבדוק מיד כשיצא לדרך ושכח ולא בדק צריך מיהא לבטל מיד ולא כשיגיע הפסח דהוי ליה לדידיה האי יומא כליל ארבעה עשר וכדי להוציא זה אמר יבטל כשיגיע הפסח כלומר אבל לא יבטלנו עכשיו וזה פשוט דלאו דוקא כשיגיע פסח ממש דאז אין בידו לבטל אלא דוקא קודם תחלת שש וק"ל. וכתב במהרי"ל (הל' ל' יום קודם הפסח עמ' יג סי' ז) בעושה ביתו אוצר ולא בדק וכינס אוצרו צריך לפנות האוצר ולבדוק בליל י"ד עיין שם שכתב כן בשם מהר"ש (סי' ב):

ו ומה שכתב ולענין הברכה וכו'. גם הכל בו (סי' מח ו ע"ד) כתב בשם הראב"ד כדברי ב"ה גם הר"ן בפרק כל שעה (ט ב ד"ה אמר) כתב דהא דאמר מבטל בלבו ודיו יש מפרשים דעל כל פנים צריך להוציא בשפתיו אלא שאין צריך להשמיע לאזניו אבל רבינו ירוחם (שם לט ע"ד) כתב כדברי רבינו עיין לעיל בסימן תל"ד (סע' ז) ולענין הלכה אין לברך כיון דיש מחלוקת בדבר:

ז כתב אבי העזרי ישראל היוצא מבית הגוי וכו' והני מילי במפרש לים ויוצא בשיירא. נראה בעיני שפסק כן מדקשיא ליה דנקט המפרש ולא נקט יוצא לדרך סתמא ולכך פירש דהא דצריך לבדוק תוך שלשים אפילו אין דעתו לחזור לפי שחל עליו חובת ביעור אינו אלא כשלא נכנס בשום בית שיוכל לקיים בו מצות ביעור מה שאין כן ביוצא לדרך סתמא שיקיים מצות ביעור בבית שיהיה בו כשיגיע הפסח וזו היא דעת היש אומרים שהביא האגודה שביארתי בסמוך (סע' ב): ומה שכתב דין זה ביוצא מבית גוי נראה דלרבותא קאמר הכי דלא מיבעיא בישראל היוצא מבית ישראל תוך שלשים דצריך לבער החמץ שלא ימצא ממנו בתוך הפסח ואף על פי שיחזור הישראל השני ויתן בו חמץ מה בכך גם הוא יבער את הנשאר כשיגיע הפסח ולא ישאר שום חמץ בבית בפסח אלא אפילו ביוצא מבית הגוי שהגוי יתן לתוכו חמצו בפסח אפ"ה צריך לבער דצריך לקיים על כל פנים מצות ביעור וכן מבואר במרדכי כשכתב לדין זה בשם ראב"ה עיין שם:

ומשמע להדיא שאם יצא מבית גוי קודם שלשים יום ודעתו לחזור אפילו ביוצא לשיירא אינו צריך לבדוק כלל והיינו טעמא דכיון שהבדיקה אינה מפני שחל עליו חובת ביעור אלא כדי שלא ימצא חמץ בבית בשעת הפסח והרי על כל פנים ימצא בו חמץ שמניח הגוי לשם מה תועיל הבדיקה ולפי זה ביוצא לדרך סתמא קודם שלשים יום ודעתו לחזור אם מניח אשתו בביתו אין צריך לבדוק שהרי לא ימצא שם חמץ בבית כמו שכתבתי לעיל (ס"ב) לדעת יש אומרים שבאגודה אבל אם אינו מניח שום אדם בבית צריך לבדוק והוא הדין במפרש לים כן הדין ואין חילוק ביניהם אלא בהולך תוך שלשים ואין דעתו לחזור כדפרישית ואפשר לומר גם כן דסבירא ליה לראב"ה ביוצא לדרך סתמא קודם שלשים יום ודעתו לחזור אפילו אינו מניח שום אדם בביתו אין צריך לבדוק ושאינו מפרש לים דחיישינן דילמא מישתהי ערב פסח בין השמשות וכדעת הרמב"ם דדעתו לחזור קודם הפסח קאמר אבל ביוצא לדרך סתמא לא חיישינן להא וכמו שכתב בהג"ה סמ"ק (סי' צח עמ' עה) אכן לפירוש רש"י דדעתו לחזור תוך הפסח קאמר אין חילוק בין יוצא לשיירא ליוצא לדרך סתמא בקודם ל' יום:

ומה שכתב בהגהות סמ"ק (שם) ואין להקשות על מה שבפנים (סמ"ק שם עמ' עד) דאם כן כל יוצא לדרך קודם הפסח זמן גדול אפילו קודם שלשים יום ודעתו לחזור קודם הפסח יצטרך לבער דמשמע דדוקא אפנים שהולך בשיטת הרמב"ם קשיא הכי ולא אפירוש רש"י והלא לפי מה שכתבנו גם אפירוש רש"י קשיא הכי שהרי אין חילוק לפירוש רש"י בין יוצא בשיירא קודם שלשים ליוצא לדרך סתמא קודם שלשים ואמאי נקט יוצא בשיירא דהמעין שם יראה דכך היא ההצעה דלפי הפנים קשה דאם כן כל יוצא לדרך וכו' והלא רגילות הוא שהולכים קודם שלשים יום ודעתו לחזור ואינו מבערין ולא מיחו בהם חכמים אלמא דשפיר עבדי ולפירוש רש"י נוכל לומר דאין הכי נמי דבדעתו לחזור תוך הפסח צריכין לבער ומה שלא מיחו בהם חכמים היינו מפני שרוב ההולכין בדרך דעתו לחזור קודם הפסח והשתא קא סלקא דעתיה בקושיא דמאי דנקט המפרש לים לאו דוקא דהוא הדין ביוצא לדרך סתמא ועל זה תירץ הא לא קשיא דדוקא המפרש לים דהולך

מרחוק חיישינן דילמא אישתהי ערב פסח בין השמשות וכמו שכתבתי בסמוך ותדע מדנקט המפרש וכו' כלומר דבעל כרחך צריך לומר דחילוק יש בין המפרש ליוצא בדרך סתמא ולא כדקא סלקא דעתיה בקושיא אלא דלרש"י החילוק אינו אלא בתוך שלשים יום ואין דעתו לחזור ולפי הפנים החילוק הוא בקודם שלשים יום אי נמי גם בתוך שלשים יום וכדעת אבי העזרי ודו"ק:

ח ומה שכתב רבינו ונראה לי שאינו צריך לבדוק וכו'. נראה שאם היה רבינו מפרש הטעם דיוצא בשיירא דצריך לבדוק שהוא מאחר שלא נכנס בשום בית שיכול לקיים מצות ביעור והוא צריך לקיים מצות ביעור כיון שהגיע תוך ל' יום כמ"ש בסמוך לא היה שום מקום להשגתו אמנם סבירא ליה לרבינו דמאחר שלא הצריכוהו לבדוק אלא מפני שאדם רגיל בו כל השנה וכו' (עי' טור סי' תלא) א"כ ביוצא מביתו של גוי ואין דעתו לחזור ליכא למיחש להא ובכי הא ודאי כיון שבטל הטעם בטל גם הדין ומאי דצריך לבדוק במפרש לים מתוך ביתו שאני התם דבני ביתו אוכלין כל החמץ הנשאר וא"כ דעתיה עילויה ושמא ישאר ממנו כזית בתוך הפסח וה"ה אפילו אין לו בני בית כלל אלא נועל ביתו ויוצא לא מתייאש מן החמץ שבתוכו ומאחר שהוא תוך שלשים יום לפני הפסח דחל עליו חובת ביעור והוה ליה ההוא יומא כליל י"ד צריך לבער אבל כאן שנכנס בו הגוי ודאי מתייאש ממנו ואין לך הפקר גדול מזה ^ע ולענין הלכה נראין דברי רבי"ה עיקר דחכמים השוו מדותיהם ובכל ענין חייב לבער מאחר שחל עליו חובת ביעור:

כתב בכל בו (סי' מח ו' ע"ד) אם אין האיש בביתו יכול לבטל במקום שהוא בו ואם אינו עושה כן מוטב שתבטל אשתו שהביטול בכל לשון וראוי להזכירה בזה כדי לצאת ידי ספק עכ"ל וזה כתב איוצא לדרך סתמא ונראה דהוא הדין ביוצא בשיירא וכ"כ בהגהת שלחן ערוך בסימן זה (סע' ב) ומדברי הכל בו נלמד דאף אם מניח אשתו בביתו הוה ליה כמי שאינו מניח בביתו מי שיבדוק דאם לא כן מאי כדי לצאת ידי ספק הרי אשתו תבדוק ותבטל כיון שהניחה בביתו:

וכתב עוד בכל בו (שם) בדין המפרש דצריך בדיקה יש אומרים שמברכין בשעת הביעור ויש אומרים שאין מברכין אחר שאין זה ביעור ממש אלא (ביעור) [באור] ארבעה עשר עכ"ל ולי יראה לקיים דברי שניהם דבתוך שלשים דצריך לבדוק משום שחל עליו חובת ביעור והוה ליה ההוא יומא כליל י"ד חייב לברך אבל קודם שלשים דאינו בודק אלא שמא ימצא תוך הפסח ולא משום שחל עליו חובת הביעור כמו שביארנו אין לו לברך וק"ל:

כתוב במחזורים על שם האגודה (פ"ב סי' טז) שכל ל' יום קודם הפסח צריך לדקדק ולעיין בכל דבר שעושה בתוך ביתו שלא ישאר בו חמץ ולראות בחדרי הבית ובכלים שיהיו נקיים שלא ידבק בהם חמץ באופן שלא יוכל להסירו אח"כ בנקל עד כאן וכהאי גוונא איתא במהרי"ל (הל' ל' יום קודם לפסח עמ' יא סי' ה):